

K MOŽNOSTEM REALIZACE VÝUKY PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ NA VYSOKÉ VOJENSKÉ ŠKOLE POZEMNÍHO VOJSKA VE VYŠKOVĚ

Radomír Saliger, Eva Pindešová

Zejména v posledních letech je v Armádě České republiky předmětem zvýšené pozornosti řešení otázky projektování a praktické realizace preventivních opatření, která mají za cíl eliminovat vznik a regulovat projevy nežádoucího chování člověka, které můžeme vymezit jako sociálně patologické.

Mladí lidé, nastupující do armády, mají z předcházejícího období života určité zkušenosti s takovýmto chováním, ať už přímé, či nepřímé. Po příchodu do armády je tedy žádoucí poznat jejich názory, zkušenosti a prostřednictvím vzdělávacích aktivit u nich vytvářet systém poznatků o normách, úkolech a opatřeních, která spadají do oblasti prevence sociálně patologických jevů (SPJ) v AČR.

Šíře projevů SPJ (problémy v mezilidských vztazích, nežádoucí agresivita, nezdravé návyky, rasová nesnášenlivost, patologické hráčství, nová náboženství, sexuální problematika a kriminalita) ukazuje, jak složité je v praxi projektovat a realizovat preventivní opatření .

Úkoly a způsob jejich plnění v oblasti prevence sociálně patologických jevů v podmínkách AČR jsou explicitně stanoveny v dokumentu “Koncepte a program prevence SPJ v AČR.”

Jedním z úkolů v tomto dokumentu na léta 2001 - 2004 je “i prostřednictvím vzdělávání v této souvislosti respektovat to, že studenti budou v rolích velitelů, tedy hlavních subjektů preventivního působení.” **Jestliže má být budoucí velitel tím skutečně hlavním subjektem prevence SPJ, měl by být k této práci připraven už v období studia ve škole.**

Tento úkol by měl být podle našeho názoru realizován napříč obsahem ve všech vyučovaných předmětech.

Optimální podmínky systémového uplatňování poznatků z této oblasti se jeví v rámci humanitních předmětů, tedy obecně věd o člověku. Do popředí by se tak měly dostávat takové formy působení na jednotlivé studenty, které budou na jedné straně primárně preventivní, tzn. proti vzniku sociálně patologických jevů, na straně druhé pak půjde o vlastní přípravu budoucích velitelů, kteří se v praxi u svých jednotek s problematikou sociálně patologických jevů setkají a budou nuceni ji řešit.

Ve stávajícím systému vzdělávání vojenských profesionálů na Vysoké vojenské škole ve Vyškově je relativně optimální prostor pro výuku v oblasti prevence sociálně patologických jevů zejména v rámci předmětů pedagogiky, psychologie, sociologie a filozofie, kde se jeví možnost preventivního působení jako velmi vhodná. Problematika pojetí a prevence SPJ je tak řešena výukou některých vybraných témat, která by měl budoucí velitel znát.

S ohledem na potřeby armády jsme od zimního semestru školního roku 2002-2003 zařadili do výuky budoucích vojenských profesionálů volitelný vyučovací předmět "Prevence SPJ v AČR", jehož prostřednictvím získají studenti navíc ucelené poznatky z oblasti preventivní práce v AČR.

Obecným cílem výuky tohoto předmětu, který je vyučován v rozsahu 30 vyučovacích hodin, je **dosáhnout zevrubné informovanosti** vojenských profesionálů o podstatě, příčinách vzniku, důsledcích SPJ a o možnostech prevence SPJ ve společnosti a Armádě České republiky.

Dílčím cílem je dosáhnout, aby budoucí velitelé **znali obsah** základních dokumentů, které se zabývají úkoly prevence a represe v celospolečenském a armádním měřítku. Máme na mysli zejména znalosti Koncepce SPJ v AČR, rozkazů MO ČR, které řeší problematiku SPJ, povinnosti a práva velitelů v souvislosti s řešením otázek prevence a represe, ale i zákonů, které s problematikou prevence a represe souvisí.

Specifickým cílem je prostřednictvím řešení modelových situací a příkladů z reálné společenské a vojenské praxe **naučit** budoucí velitele možným postupům řešení konkrétních problémů souvisejících s negativními projevy SPJ jak u jednotlivce, tak u jednotky. **Seznámit** je se zásadami zdravého životního stylu a možnými postupy zvládnutí stresu, respektive zátěžových situací.

V neposlední řadě komplexně **rozvítet** základní sociální dovednosti (percepce, interakce, komunikace, organizační a behaviorální dovednosti).

Obsah výuky tohoto předmětu jsme koncipovali jako teoreticko praktický. Hlavními metodami výuky jsou přednáška s diskusí, cvičení a semináře. K výuce některých témat předpokládáme přizvat specialisty na danou problematiku. V případě zájmu se nevyklučují individuální konzultace nad problémem i mimo vzdělávací proces, např. formou besed a exkurzí.

Na základě zkušeností a případných návrhů a doporučení z řad odborníků, zabývajících se problematikou sociálně patologických jevů, budeme obsah předmětu i metody a formy práce nadále inovovat a přizpůsobovat aktuálním potřebám současné společenské a vojenské praxe.

Abychom dokázali naplnit uvedené cíle a postihnout podstatné souvislosti vzniku příčin a projevů SPJ a stanovování úkolů pro vlastní preventivní práci, jsou v obsahu předmětu řešeny tyto hlavní okruhy problémů:

1. Příčiny, podstata, projevy a důsledky sociálně patologických jevů ve společnosti a armádě.
2. Obsah dokumentů MO ČR a zákonů, řešících problematiku SPJ a z nich vyplývající práva a povinnosti velitelů při provádění prevence SPJ
3. Možnosti využití poznatků v práci velitele.

Pokud chceme, aby vojenský profesionál disponoval nezbytnými informacemi a znal možné praktické postupy využitelné pro vlastní preventivní práci, bylo by žádoucí k problému vzdělávání v této oblasti přistupovat systémově. Tato skutečnost by měla být brána v úvahu při projektování vzdělávacích programů, protože volitelného předmětu se zúčastní jen někteří studenti, kteří buď mají o tuto problematiku zájem, nebo pouze za účelem získání potřebných kreditů. Navíc otevření vlastního předmětu je pouze na úvaze pedagoga.

K prosazování výuky prevence SPJ u studentů vysoké vojenské školy nás vedou nejen potřeby praxe, ale i zkušenosti z několikaletého působení v realizaci kurzů prevence SPJ pro velitele AČR. Ty ukazují stále ještě na celou řadu rezerv, zejména ve znalosti systému práce a možnostech prevence sociálně patologických jevů u jednotky.

Vojenské školství prochází v současnosti celou řadou změn, včetně plánovaného obsahu a rozsahu výuky. Prostor pro výuku prevence SPJ pro budoucí velitele prostřednictvím humanitních předmětů je v programu uvažované Vojenské univerzity značně zúžen. Výuka společenských věd je zastoupena předmětem "Sociologie a psychologie řízení." Pro tento předmět je prozatím vyčleněno celkem 28 hodin v bakalářském a 28 hodin v navazujícím magisterském studiu. Jedná se tak o radikální snížení (o 67%) hodinové dotace obecně pro společenské vědy oproti současnému stavu.

Proto zůstane pravděpodobně jednou z možných forem výuky, jak se dané problematice v rámci vzdělávacího procesu věnovat, volitelný předmět, který by mohl při vhodném obsahu a kvalitním provádění přispět k tomu, aby byl budoucí absolvent univerzity vybaven alespoň základními poznatky pro praxi. Následná školení a kurzy by poté mohly a měly dále **rozvíjet** schopnosti velitelů jednak pro preventivní práci, ale především pak v samotném procesu regulace možného nežádoucího chování některých příslušníků AČR. Kvalitní příprava odborníků v oblasti prevence tedy předpokládá, že postupně vybavíme jedince optimálním souborem znalostí a vědomostí, které potřebují pro práci v této oblasti.

Domníváme se, že negativní vliv sociálně patologických jevů zejména na zdraví, úroveň sociálních vztahů a kvalitu pracovní činnosti ve společnosti i armádě je natolik závažný, že tematika prevence a možností jejího řešení by neměla chybět v žádném typu vzdělávání a měla by jí být vedle celé řady organizačních, právních a jiných opatření věnována zvýšená pozornost všemi kompetentními vedoucími pracovníky.

Adresa autorů:

Mgr. Ing. Radomír Saliger

PaedDr. Eva Pindešová

Katedra sociálních věd a personalistiky

Fakulta ekonomiky obrany státu a logistiky

VVŠ-PV

682-01 Vyškov